

Ewa Adaszyńska
Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego

Plan prezentacji

1. Biblioteka jako system wiedzy i komunikacji społecznej.
2. Model hybrydowy jako efekt przeobrażeń biblioteki akademickiej.
3. Otwarty dostęp do wiedzy jako zadanie dla biblioteki naukowej.
4. Zespół jako ważny element systemu komunikacji społecznej.
5. Kompetencje pracowników biblioteki w systemie wiedzy i komunikacji społecznej.
6. Organizacja ucząca się.

Biblioteka jako system komunikacji społecznej

Biblioteka to instytucja społeczna, który składa się z szeregu elementów wzajemnie ze sobą powiązanych.

Biblioteka to także system komunikacji społecznej zbudowany z elementów stanowiących spójną strukturę. Jako część całego systemu wiedzy i komunikacji reaguje na wszystkie zmiany, jakie w nim zachodzą.

Do podstawowych elementów systemu należą:

- Zasób.
- Zespół.
- Użytkownicy.
- Środowisko społeczne.
- Przestrzeń biblioteczna i wirtualna.

Zadania biblioteki jako systemu komunikacji

- Częścią wspólną dla wszystkich typów bibliotek jest:
 - Wspieranie rozwoju społeczeństwa.
 - Pomoc w uczeniu się, w nauczaniu i wychowaniu.
 - Wspomaganie rozwoju indywidualnego i samorealizacji.
 - Zaspokajanie potrzeb praktycznych i zawodowych.
 - Obsługa nauki i kultury, techniki i gospodarki.
 - Zachowanie i udostępnianie dorobku umysłowego społeczeństwa.
- Do głównych zadań biblioteki jako systemu komunikacji społecznej należy organizacja dostępu do wiedzy oraz pośrednictwo w przekazie informacji.
- **Wiedza** oznacza efekt przyswajania informacji poprzez uczenie się. Jest więc zbiorem faktów, zasad, teorii i praktyk powiązanych z dziedziną pracy lub nauki. (ERK:2009)
- **Zarządzanie wiedzą** to skoordynowany proces gromadzenia, przetwarzania i udostępniania wiedzy oraz kierowania procesami z nią związanymi dla skutecznej realizacji celów biblioteki.

Biblioteka hybrydowa

Nowoczesna biblioteka to biblioteka hybrydowa. Łączy ona umiejętnie dwie przestrzenie swojej działalności: rzeczywistą i wirtualną.

Model hybrydowy to połączenie idei biblioteki tradycyjnej z nowoczesną biblioteką cyfrową zarówno w sferze zasobów, usług, sposobów organizacji i dostępu do zbiorów, przekazu informacji, ludzi i infrastruktury.

Biblioteka hybrydowa to połączenie bibliotek:

- tradycyjnej - z jej budynkiem fizycznym, tradycyjnym księgozbiorem, tradycyjnym gromadzeniem i opracowaniem, tradycyjną organizacją zbiorów, dostępem, obsługą i usługami.
- z biblioteką istniejącą w cyfrowej przestrzeni informacyjnej, z jej wirtualnym środowiskiem i infrastrukturą sieciową, elektronicznym zasobem sieciowym, zdalnym dostępem, elektroniczną dystrybucją informacji oraz elektronicznym zarządzaniem.
- Biblioteka hybrydowa to efekt zmian oparty na wykorzystaniu procesów cyfryzacji oraz nowoczesnych technologii informacyjnych do budowania zasobów, dostępów i usług sieciowych.

Zasób jako element systemu komunikacji

Zasób to podstawa każdej biblioteki decydująca o jej charakterze, to:

- Zbiór, który biblioteka gromadzi w postaci tradycyjnej.

oraz

- Zasób, do którego organizuje dostęp.

Zasób to:

- Elektroniczne dokumenty sieciowe, które biblioteka pozyskuje od wyspecjalizowanych firm poprzez zakup licencji.
- Dokumenty, które funkcjonują w sieci w postaci wolnych dostępu:
 - otwarte zasoby edukacji (*Open Educational Resources* – OER) oparte na wolnych licencjach lub domenie publicznej - otwarta edukacja, nauka, kultura (wolne lektury, podręczniki, media, itp.),
 - ruch Open Access (np. projekty Scientific Commons, Dart Europe, Manuscriptorium, Europeana, DIR-Domena Internetowych Repozytoriów Wiedzy, biblioteki cyfrowe, Serwis EBIB, Biblioteka Wirtualnej Nauki, Otwórz Książkę, Program Springer Open Choice/Open Access itd.).

Open Acces – idea otwartego dostępu do wiedzy

- Oznacza wolny dostęp do publikacji naukowych: czasopism, prac dyplomowych, materiałów konferencyjnych, raportów i wyników badań oraz publikacji naukowych, których podstawą prawną są otwarte, wolne licencje posiadaczy praw autorskich lub przejście utworu do domeny publicznej. Dzięki wykorzystaniu otwartych licencji twórca może szczegółowo określić formy wykorzystania publikacji.
- Open Access zakłada tworzenie repozytoriów i czasopism dla upowszechniania wyników badań naukowych na szeroką skalę. Zapewnia powszechny dostęp do materiałów i badań naukowych a publikującym twórcom daje większą rozpoznawalność i cytowalność prac.
- Idea otwartego dostępu do informacji wynika z tradycji wymiany myśli i jest szansą dla szerokiej dystrybucji wiedzy.

Deklaracje Open Access

14.02.2002 r. - *Budapest Open Access Initiative*

- Zawiera pierwszą definicję Open Access a także strategię i cele dostępu do komunikacji naukowej.

20.06.2003 r. - *Bethesda Statement on Open Access Publishing*

- Określa zasady szybkiego i darmowego dostępu do prymarnej wiedzy naukowej oraz wskazuje grupy do wspierania inicjatywy.

22.10.2003 r. - *Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities*

- Promuje Internet, jako podstawowy instrument dla globalnie pojętej wiedzy oraz rozwiązania wspierające rozwój istniejących ram prawnych i finansowych dla optymalnego wykorzystania dostępu do wiedzy.

12.12.2003 r. - *UN World Summit on the Information Society Declaration of Principles*

- Określa wizję kreowania społeczeństwa informacyjnego oraz Plan Działań i środki do realizacji tej wizji.

30.01.2004 r. - *OECD Declaration on Access to Research Data From Public Funding*

- Dotyczy bezpłatnego dostępu do danych uzyskiwanych dzięki środkom publicznym. Wylicza korzyści, jakie społeczeństwom daje swobodny i darmowy dostęp do wiedzy oraz nakreśla podstawowe zasady przy tworzeniu systemu przepływu informacji naukowej.

Podstawy prawne dla wolnych licencji

Creative Commons (CC) - organizacja non-profit, która promuje swobodną twórczości i zachęca autorów do dzielenia się swoją pracą. CC Polska – ICM UW.

Licencje Creative Commons - stanowi jedno z podstawowych narzędzi prawnych stosowanych w ruchu OA. Pakiet zawiera kilka wariantów licencji.

Science Commons (SC) - projekt Creative Commons - Jego celem jest usuwanie przeszkód prawnych oraz organizacyjnych utrudniających wymianę informacji i wprowadzenie danych do obiegu naukowego.

Scholar's Copyright Project - projekt Naukowego Prawa Autorskiego. Model automatycznej archiwizacji tekstu. Publikacja w prenumerowanym magazynie, a następnie udostępnianie pracy w Internecie.

SHERPA/RoMEO - Publisher copyright policies & self-archiving - angielski projekt związany z ruchem OA. Przedstawia politykę i warunki poszczególnych wydawców dotyczące publikacji naukowych w repozytoriach instytucjonalnych.

The Fair Use Network - Jej podstawowym celem jest wspieranie uczciwego wykorzystania swobodnie udostępnianej twórczości chronionej przez prawo.

Anatomia wolnych licencji - Opracowana przez Stowarzyszenie Wikimedia Polska wykładnia podstaw idei wolnego licencjonowania oraz zalet wolnych licencji i domeny publicznej.

www.biblio.pk.edu.pl/open_acces-warto

Domena publiczna jako gwarancja dostępu do wiedzy

- Jest to twórczość, z której można korzystać bez ograniczeń wynikających z uprawnień, jakie mają posiadacze autorskich praw majątkowych, gdyż prawa te wygasły lub twórczość ta nigdy nie była lub nie jest przedmiotem prawa autorskiego.
- Istnienie zasobu twórczości dostępnej bez ograniczeń jest warunkiem swobodnego rozwoju kultury i nauki. To część wspólnego kulturowego i intelektualnego dziedzictwa ludzkości, dlatego czas i zakres ochrony prawnoprawnej oraz patentowej powinien stanowić kompromis między interesami twórców i całego społeczeństwa.
- Dzieła znajdujące się w domenie publicznej nie podlegają żadnym ograniczeniom i mogą być wykorzystywane bez uzyskiwania zgody do celów komercyjnych i niekomercyjnych (np. Projekt Wolne lektury, Biblioteka Literatury Polskiej UG, itp).

Koalicja Otwartej Edukacji KOED – listopad 2008

- To porozumienie organizacji pozarządowych i instytucji działających w edukacji, nauce i kulturze.
- Członkowie-założyciele koalicji:
 - Fundacja Nowoczesna Polska
 - Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
 - Stowarzyszenie Wikimedia Polska
 - Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego UW (Creative Commons Polska).
- Celem koalicji jest promowanie i budowa zasobów edukacyjnych gwarantujących odbiorcom wolność wykorzystywania i odtwarzania utworu, poznawania dzieła oraz stosowania zawartych w nim informacji, redystrybucji i dystrybucji dzieł pochodnych.
- Obok zasobów edukacji koalicja działa na rzecz otwartej nauki, kultury, treści, oprogramowania, licencji, standardów, instytucji i otwartych na kooperację i wzajemne uczenie się od siebie ludzi.

Otwarte zasoby edukacyjne OZE

Open Educational Resources OER

- Idea otwartej edukacji zbudowana jest na przekonaniu, że wiedza jest dobrem publicznym, dlatego też każdy powinien mieć swobodę wykorzystania i dostosowania jej do swoich potrzeb a także do jej ulepszania i rozpowszechniania (swoboda wykorzystania wariantów licencji Creative Commons - CC).
- Efektem działania tej idei są otwarte zasoby edukacji (OZE) wykorzystywane bez przeszkód technologicznych i prawnych.
- Otwarte zasoby edukacyjne to podręczniki, lektury, kursy, scenariusze lekcji- udostępniane wraz z prawem do ich dalszego wykorzystywania i adaptacji, np. projekty: Wolne podręczniki, Wolne lektury, Wikibooks, Wikizródła, Wikipedia, e-Lekcje.
- Otwarta edukacja to nie tylko otwarte zasoby. To również otwarte technologie umożliwiające współpracę i elastyczne nauczanie, otwarte dzielenie się doświadczeniem zawodowym ale też wspólne uczenie się. (2007:Kapsztadzka Deklaracja Otwartej Edukacji)

Ruch Otwartej Nauki

- To rozwinięcie ruchu Open Access – poprzez zastosowanie zasady otwartości na wszystkich etapach pracy i komunikacji naukowej.
- To ruch, który stosuje modele nie tylko do publikacji treści, ale do całokształtu pracy naukowej.
- Choć brak jeszcze precyzyjnej definicji, przyjmuje się, że termin obejmuje wszystkie próby stosowania otwartych modeli produkcji i dystrybucji treści w sferze nauki, czyli dostęp do publikacji naukowych, danych, modeli współpracy naukowej, czy tzw. badań prowadzonych przy otwartym notatniku.
- Otwarta nauka bywa też określana jako otwarta wiedza przez którą rozumie się połączenie trzech elementów: utworów, danych oraz informacji urzędowych.
- Repozytoria: IBB PAN, WE PWr, AMUR (UAM), AGH, BLP (UG); biblioteki cyfrowe; materiały UW, The Open Access Directory (OAD) kompendium wiedzy ruchu i zasobów OA; Internet Archiv–otwarte zasoby sieci.

Rekomendacje Koalicji Otwartej Edukacji dla Nauki: reguły otwartości 2010

- Wyniki badań finansowanych ze środków publicznych powinny być publicznie dostępne, gdy tylko jest to możliwe.
- Należy zapewnić jakość w elektronicznych publikacjach naukowych przez utrzymanie procesów ich recenzowania.
- Należy zwiększać swobodny dostęp do rezultatów badań naukowych w całej Europie

Publikowanie otwarte (open access) przynosi korzyści wielu stronom jako całości:

- Dla naukowców to większa widoczność w świecie, większa cytowalność prac i większy rozwój badań własnych.
- Dla instytucji to zwiększenie promocji i potencjału badawczego. To także wykazanie dynamiki rozwoju i budowanie zaufania społecznego.
- Dla kraju to pokazanie bezpośredniego wpływu badań na skutki ekonomiczne oraz stopę zwrotu z inwestycji; otwartość generuje innowacje.
- Dla społeczeństwa to wgląd do osiągniętych rezultatów badań ważnych dla nas wszystkich.

Dystrybucja wiedzy i informacji między instytucjami ułatwia tworzenie nowatorskich projektów, idei, przyspiesza procesy wdrażania rozwiązań do praktyki, aktualizację wiedzy oraz zapobiega dublowaniu się wysiłków.

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/>.

Rekomendacje KOED dla bibliotekarzy naukowych

Bibliotekarze odgrywają istotną rolę w rozwoju modelu otwartości.

- Promują otwarte rozwiązania i uczestniczą w środowiskowych dyskusjach na temat konieczności zmiany modelu dostępu do wiedzy.
- Tworzą bazy danych.
- Tworzą i zarządzają repozytoriami dbając o właściwy format metadanych, zgodność repozytoriów z protokołem OAI-PMH i odpowiednią archiwizację.
- Tworzą biblioteki cyfrowe, oferują gotową infrastrukturę informatyczną do prezentacji w otwartym dostępie, mają umiejętności i doświadczenie w zakresie cyfrowego zarządzania.
- Współpracują z pracownikami naukowymi w tworzeniu czasopism open access.
- Tworzą informację dziedzinową opartą na zasobach światowych.

Zmiana w bibliotece

Największe przemiany dokonały się w polskich bibliotekach akademickich w latach 90 a zmiany trwają nadal.

- Biblioteki wykorzystwały nowoczesne technologie i narzędzia informacyjne do automatyzacji procesów bibliotecznych stopniowo zwiększając zasięg wprowadzanych zmian.
- Rozpoczęły przeobrażenia polegające na komputeryzacji procesów informacyjnych oraz , zastosowaniu nowoczesnych technik informacyjnych do zarządzania, adaptacji nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych do nowych usług.
- Współtworzyły komputerowe programy biblioteczne i wdrożyły je jako zintegrowane kompleksowe systemy zarządzania biblioteką, organizujące pracę całej instytucji.
- Podjęły współpracę w tworzeniu elektronicznej przestrzeni sieciowej, budowaniu jej zasobów i organizowaniu dostępu na poziomie krajowym i europejskim.

Zmiana w bibliotece

- Wprowadzając zmiany biblioteki wytworzyły nową jakość w formie i zakresie swego funkcjonowania, poszerzając czas i przestrzeń działalności bibliotecznej.
- Zaoferowały swym użytkownikom sieciowym usługi przez całą dobę i cały tydzień (elektroniczny system zamówień, rezerwacji, prolongat i dostępów spoza biblioteki z całym szeregiem udogodnień informacyjnych)
- Zaoferowały elektroniczny system dystrybucji materiałów, zdalny dostęp do zbiorów spoza biblioteki oraz pełny dostęp do informacji katalogowej na poziomie światowym.
- Uczestniczą w ruchu Open Access. Tworzą zasoby sieciowe, biblioteki cyfrowe, repozytoria, specjalistyczne bazy danych. Współpracują z innymi bibliotekami organizując wspólne zasoby wiedzy oparte na jednolitym oprogramowaniu, metadanych, dostęпах oraz zarządzaniu. Biblioteki akademickie są w awangardzie instytucji świadczących usługi w formie elektronicznej i za pomocą elektronicznej dystrybucji.

Zmiana w bibliotece

- Biblioteki rozwijają model hybrydowy jako połączenie usług tradycyjnych i nowoczesnych.
- Popularyzują i współtworzą nowoczesne budownictwo biblioteczne oparte na modelu anglosaskim, realizujące ideę biblioteki otwartej bez barier przestrzennych i organizacyjnej. Projekty biblioteczne współtworzą bibliotekarze, jednocześnie autorzy programów funkcjonalnych i użytkowych.
- Tworzą nową wizję biblioteki jako miejsca społecznego.
- Obok zadań bibliotecznych realizowany jest też program usług dodatkowych obejmujący szereg wspomagających naukę działań.

Bibliotekarze jako grupa społeczna

- Każdy zawód wymaga określenia kwalifikacji i kompetencji pracowników w danej grupie społecznej. Zakłada jednak, że pracownicy sprostają zmianom cywilizacyjnym, edukacyjnym i technologicznym w szerokiej perspektywie społecznej.
- Zmiany w bibliotekach akademickich związane są z kilkoma czynnikami. Dotyczą przeobrażeń zachodzących w szkolnictwie wyższym, przejścia od nauczania do uczenia się, standardów i certyfikatów kształcenia, zastosowania nowoczesnych technologii informacyjnych w dostępie do wiedzy i zarządzania informacją, e-edukacją czy ideą nauczania na odległość.
- Nowe wyzwania dla biblioteki są jednocześnie wyzwaniami dla jej pracowników.
- Zespół biblioteczny to grupa pracowników, która musi sprostać różnorodnym rolam: bibliotekarza - eksperta w zawodzie lub dziedzinie wiedzy i informacji naukowej, zarządzającego systemami, operatora baz danych, brokera informacji, znawcy technologii informacyjnych, negocjatora w układach interpersonalnych i społecznych, pośrednika otwartego na wiedzę i nowe umiejętności oraz potrzeby użytkownika. Pracownik musi więc mieć odpowiednie przygotowanie.

Zespół jako podstawowy element bibliotecznego systemu komunikacji społecznej

To pracownicy przygotowani do obsługi zbiorów oraz użytkowników w ich potrzebach, oczekiwaniach i preferencjach.

Zespół obejmuje:

- Bibliotekarzy zawodowo przygotowanych do prowadzenia biblioteki i wykonywania podstawowych zadań bibliotecznych i informacyjnych.
- Specjalistów przygotowanych do realizacji zadań bibliotecznych oraz usług dodatkowych związanych z działalnością biblioteki, np. informatyzacją, obsługą narodowego zasobu kulturowego, rzecznictwem patentowym, kuratorską obsługą galerii wystaw, itp.
 - **Bibliotekarzy dziedzinowych** – pracowników o specjalnościach odpowiadających kierunkom studiów i profilowi uczelni - przygotowanych do: tworzenia zbiorów dziedzinowych i ich analizy rzeczowej, współpracy z pracownikami naukowymi i studentami, obsługi i pośrednictwa w dostępie do specjalistycznych zasobów, informacji i usług.
 - **Bibliotekarzy systemowych i informatyków** odpowiedzialnych za komputerowe systemy zarządzania biblioteką, budowę infrastruktury informacyjnej oraz zarządzanie cyfrową przestrzenią informacyjną.
 - **Specjalistów** – np. kuratorów wystaw, konserwatorów zbiorów specjalnych, pracowników obsługujących narodowy zasób kulturowy, rzeczników patentowych.

Kwalifikacje i kompetencje bibliotekarskie

- **Kwalifikacje** w zawodzie bibliotekarza określone są na podstawie aktów prawnych: ustaw i rozporządzeń oraz standardów kształcenia potwierdzonych stopniem wykształcenia (studia wyższe, podyplomowe, kursy kwalifikacyjne i inne formy kształcenia potwierdzone dokumentem, że osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodnie z odpowiednimi wymaganiami). Do tego dolicza się staż pracy zawodowej, a także dorobek: zawodowy, organizacyjny, dydaktyczny lub naukowy.
- Ale obok kwalifikacji zawodowych określonych wymaganiami bibliotekarskimi, od pracownika wymaga się także wiedzy, określonych, umiejętności i kompetencji, potrzebnych do twórczego działania oraz realizacji zadań i wyznaczonych celów.
- **Wiedza** to zbiór faktów, zasad, teorii i praktyk powiązanych z dziedziną pracy lub nauki. Oznacza efekt przyswajania informacji poprzez uczenie się.
- **Umiejętność** to zdolność do stosowania wiedzy w celu wykonania i rozwiązania problemów. Umiejętności dzielą się na kognitywne obejmujące myślenie logiczne, intuicyjne i kreatywne oraz myślenie praktyczne obejmujące sprawność korzystania z metod, materiałów, narzędzi i instrumentów.
- **Kompetencje** oznaczają udowodnioną zdolność stosowania wiedzy, wykorzystania umiejętności i zdolności osobistych, społecznych lub metodologicznych wykazanych w pracy lub nauce, karierze zawodowej i osobistej. Określane są w kategoriach odpowiedzialności i autonomii.
- **Efekty uczenia się** określają to, co uczący się wie, rozumie i potrafi wykonać po ukończeniu procesu uczenia się. Rozpatrywane są w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji.

Rodzaje kompetencji

Kompetencje związane z procesem kształcenia:

- **ogólnego** czy inaczej podstawowego - nabyte podczas nauki w szkole podstawowej, gimnazjalnej, średniej,
- **Zawodowego** - nabyte podczas nauki , np. studiów wyższych,
- dorosłych podczas realizacji pracy zawodowej **w ramach permanentnego kształcenia dorosłych,**
- **nabyte podczas wykonywania obowiązków zawodowych.**

- **Kompetencje kluczowe** - zdefiniowane jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje kluczowe to te, które potrzebne są do samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywności obywatelskiej, integracji społecznej i zatrudnienia. Ustanowiono **osiem kompetencji kluczowych:**
 - porozumiewanie się w języku ojczystym,
 - porozumiewanie się w językach obcych,
 - kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
 - kompetencje informatyczne,
 - umiejętność uczenia się,
 - kompetencje społeczne i obywatelskie, interpersonalne i międzykulturowe,
 - inicjatywność i przedsiębiorczość
 - świadomość i ekspresja kulturalna.

Kompetencje bibliotekarskie

Kompetencje bibliotekarskie:

- **Prakseologiczne** - które wyrażają się skutecznością bibliotekarza w planowaniu, organizowaniu, realizacji, kontroli i oceny procesów biblioteczno-informacyjnych.
- **Komunikacyjne** - wyrażają się skutecznością zachowania w relacjach bibliotekarz - użytkownik.
- **Współdziałania** - wyrażają się skutecznością zachowań prospołecznych i sprawnością integracyjną bibliotekarza w środowisku społecznym, umiejętnością pracy w zespole.
- **Kreatywne** - wyrażają się innowacyjnością, niestandardowością działań bibliotekarza.
- **Informatyczne** - wyrażają się sprawnym korzystaniem z nowoczesnych technologii informacyjnych i medialnych.

Kompetencje i umiejętności

- Działania osoby kompetentnej, w danej dziedzinie, winny określać obowiązujące w danej organizacji czy społeczności umiejętności.

Przykładem standardy IFLA dotyczące kompetencje pracowników informacji naukowej odpowiedzialnych za usługi informacyjne, (również elektroniczne - wirtualne, on-line, e-usługi):

- Umiejętność określenia rodzaju i zakresu poszukiwanej informacji.
- Umiejętność efektywnego zdobycia dostępu do poszukiwanej informacji.
- Umiejętność krytycznej oceny informacji i źródła, z którego pochodzi.
- Świadomość kwestii prawnych, społecznych, ekonomicznych, etycznych związanych z pozyskaną informacją.
- Poszanowanie zasad etyki i prawa podczas wyszukiwania i korzystania z informacji.

Uczymy się przez całe życie

- Konieczność permanentnego rozwijania swojej wiedzy i ciągłego konfrontowania własnych przekonań wobec zmieniającego się dynamicznie otoczenia to wartość aktywnego stosunku do wykonywanego zawodu.
 - W nowoczesnym świecie uczenie się jest koniecznością. Jest podstawą zmian i jednocześnie wyzwaniem współczesności.
 - **Kształcenie ustawiczne** czy też uczenie się **przez całe życie** to proces ciągłego doskonalenia zasobu wykształcenia i kwalifikacji oraz ciągłej adaptacji intelektualnej, psychicznej i profesjonalnej do przyspieszonego rytmu zmienności, który jest znamieniem współczesnej cywilizacji” (Symela, 1997).
 - Koncepcja ta mieści w sobie zarówno kształcenie formalne, nieformalne i pozaformalne.
 - **Kształcenie formalne** – kształcenie w systemie instytucjonalnym, którego wyróżnikiem jest nie tyle miejsce (np. szkoła lub instytucja szkoląca), co program umożliwiający zdobycie uznawanych w danym systemie prawnym kwalifikacji.
 - **Kształcenie pozaformalne** – kształcenie instytucjonalne i sformalizowane realizowane poza programami umożliwiającymi zdobycie uznawanych w danym systemie prawnym kwalifikacji (typowym przykładem są szkolenia oparte na doświadczeniu organizacji społecznych).
- Kształcenie nieformalne** – kształcenie zamierzone (samodzielne uczenie się) i niezamierzone (występujące bezwiednie w sytuacjach życia codziennego, także w pracy).

Edukacja jako warunek rozwoju

- Edukacja to warunek harmonijnego rozwoju społeczności podlegającej stałym przeobrażeniom. Opiera się ona na czterech filarach edukacji zawierających przesłanie:
 - uczymy się, aby wiedzieć
 - uczymy się, aby, działać
 - uczymy się, aby, żyć wspólnie
 - uczymy się, aby, być
- Kształcenie ustawiczne wyznacza misję edukacji w XXI wieku: Koncepcja tak rozumianej edukacji pojmowana jest jako klucz do bram XXI wieku. (J. Delors:1998)

Zarządzanie wiedzą

Koncepcja **zarządzania wiedzą w bibliotece** pojawia się przy okazji omawiania zagadnień związanych z zarządzaniem jakością, kulturą organizacyjną czy organizacją uczącą się.

Głównym problemem w interpretacji tej teorii jest jednak ujmowanie jej w dwóch różnych aspektach:

- Jako procesu, w którym wykorzystuje się wiedzę i doświadczenie pracowników biblioteki do podnoszenia jakości usług i sprawności działania instytucji. Charakteryzuje się on m.in. kulturą organizacyjną zorientowaną na dzielenie się wiedzą oraz uczenie się organizacji poprzez pomnażanie kapitału intelektualnego jej członków i całego zespołu.
- Jako systemu informatycznego, który zapewnia dostęp do wiedzy zgromadzonej w bazach danych, repozytoriach lub bankach wiedzy. System ten tworzą bibliotekarze i informatycy, ale także pracownicy naukowcy i użytkownicy. Celem wspólnego działania i pracy zespołu jest zgromadzenie różnego rodzaju materiałów i dokumentów dla celów edukacyjnych i naukowych.

Zarządzanie wiedzą stanowi w nauce o organizacji jeden system. To twórczy proces uczenia się, związany z pozyskaniem i wykorzystaniem wiedzy opartej na najnowszych technologiach informacyjnych i kulturze organizacji a celem tego działania jest wzrost kapitału intelektualnego członków organizacji i jej pracowników.

Organizacja ucząca się

- Wprowadzanie zmian i uczenie się są podstawą rozwoju i sukcesu każdej organizacji.
- **Organizacja ucząca się** to instytucja przygotowana do tworzenia, zdobywania i przekazywania wiedzy oraz modyfikowania swoich zachowań. Wymaga to świadomego uczestniczenia pracowników w procesie zmian i ich zgody na stały proces uczenia się. Można to osiągnąć poprzez:
 - Systematyczne rozwiązywanie problemów - zbieranie danych, analizę informacji, podejmowanie decyzji.
 - Uczenie się na podstawie własnych doświadczeń.
 - Uczenie się od innych.
 - Efektywne przekazywanie wiedzy i informacji w ramach całej organizacji
 - Działań eksperymentalnych – dotyczących wizji, nowych usług, działań.
- Kapitał organizacji to:
 - Doświadczenie i wiedza indywidualna pracowników.
 - Wiedza instytucji i jej kultura organizacyjna.
 - Relacje między pracownikami.
 - Związki z otoczeniem.

Biblioteka ucząca się

- Biblioteka jako organizacja ucząca się powinna:
 - Wspierać stałe uczenie się i tworzyć możliwości do jej realizacji.
 - Wypracować sposoby wspólnego uczenia się.
 - Popierać współpracę i zespołowe uczenie się oraz wspólny dialog stron i negocjacje.
 - Promować nowe idee, pomysły, nowatorskie rozwiązania oraz nowe formy pracy.
 - Tworzyć więzi z otoczeniem i reagować na jego potrzeby.
 - Wypracować wspólną wizję organizacji.
 - Przyjąć zasady:
 - że proces uczenia się przebiega z góry w dół i z dołu do góry,
 - że błędy są wpisane w proces zmian i innowacje,
 - że okazją do uczenia się są zarówno błędy, pomyłki i różnice zdań.

Biblioteka akademicka w środowisku akademickim

- Biblioteka akademicka jest częścią uczelni. Związana jest ze swoim środowiskiem i współodpowiedzialna za realizację procesów edukacyjnych. Spełnia określoną rolę w integralnym rozwoju społeczności akademickiej. Jej misja powinna być spójna z uczelnianą na dwóch poziomach odniesień:
 - jakości kształcenia akademickiego,
 - przygotowania do funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym i w społeczeństwie wiedzy ale również na rynku pracy.
- Wspólne powinny być też działania strategiczne zmierzające do osiągnięcia dobrego poziomu usług w warunkach konkurencyjności systemu edukacji.
- Wolny dostęp do wiedzy, wykorzystanie nowoczesnych technologii i uczenie się przez całe życie to nieodzowne element nowoczesnego, rozwijającego się społeczeństwa.